

8. Provtagningar

8.1 Provtagning - allmänt

Upprättad: 2009-03-01

Gäller från: 2009-03-01

Detta avsnitt ger allmänna anvisningar för provtagning oavsett vad det är som provtas.

- Provtagning och behandling av uttagna prov är ett viktigt led för att karaktärisera växtplats och växtmaterial i ett försök.
- Provtagning ska utföras på sådant sätt att proverna blir representativa för det som ska karaktäriseras.
- Uttagna prover ska behandlas på sådant sätt att dess egenskaper och innehåll bibehålls så intakta som möjligt mellan provtagning och analystillfälle.
- Proverna ska märkas på ett enhetligt och tydligt sätt så att de kan identifieras och särskiljas från andra prover. Märkningen ska ange minst följande:
 - Provets innehåll (t.ex. spannmålsprov, botanisk analys, generalprov jord, N_{\min})
 - Planbeteckning
 - Adbnummer
 - Försöksnummer
 - Datum för provtagning
 - Utvecklingsstadium, delskörd o.d. vid uttagning av växtprover
 - Rutnummer och/eller ledbeteckning. Vid rutvis provtagning ska minst rutnumret anges. Vid ledvis provtagning ska ledbeteckningen anges (bokstäver- och/eller siffror)
- Märkningen kan göras antingen direkt på provets emballage eller på en etikett som på ett säkert sätt är fäst på emballaget. Gamla märkningar på emballaget/etiketten måste avlägsnas eller strykas över så att provets identifikation inte kan missförstås.
- En analysbeställning ska bifogas proverna med uppgift om provens beteckning och vilka analyser som ska göras. Analyslistan ska märkas med planbeteckning, adbnummer och försöksnummer.
- I försöksplanen och/eller på analyslistan ska det i förekommande fall anges vart proven ska skickas för analys.
- På analyslistan ska det också anges vart analysresultat och faktura för analyskostnaden ska skickas.
- Riktlinjer för olika typer av provtagning och provbehandling anges mera i detalj i avsnitten 8.2 och 8.3.

8. Provtagningar

8.2 Jordprover

Upprättad: 2009-03-01

Gäller från: 2009-03-01

Generalprov

- Med generalprov avses ett jordprov som ska karaktärisera hela försöksytan.
- Generalprovet kan tas både i matjord (0-20 cm) och alv (40-60 cm). Om inget annat anges i försöksplanen ska generalprovet tas i både matjord och alv.
- Generalprov uttas med 10 stick vardera i matjord respektive alv väl fördelat över försöksytan.
- Vid uttagning av alvprov måste man se till att det inte sker någon inblandning från matjorden.
- Provmängden ska uppgå till 0,5-1 l jord per prov.

Generalprov för bestämning av N_{\min}

- Generalprov för bestämning av N_{\min} tas i regel ut i skikten 0-30 och 30-60 cm. Även 60-90 cm kan förekomma.
- Det ska anges i försöksplanen vilka skikt som ska provtas.
- Proven uttas med ca 20 stick i skiktet 0-30 cm och ca 10 stick i skiktet 30-60 cm respektive 60-90 cm. Antalet stick i det enskilda fallet bör anpassas efter försökets storlek och ska anges i försöksplanen.
- Provmängden ska uppgå till 0,5-1 l jord per prov.
- Proven ska förvaras i förslutna plastpåsar.
- Proverna fryses snarast efter provtagningen och förvaras frysta fram till dess analysen utförs.

Ledvisa och rutvisa prov

- Ledvisa och rutvisa prover av matjord respektive alv uttas på motsvarande sätt som generalprovet.
- Ledvisa prover av matjord respektive alv uttas med 10 stick per försöksled.
- Rutvisa prover av matjord respektive alv uttas med 10 stick per ruta.
- Provmängden ska uppgå till 0,5-1 l jord per prov.

Profilprov för bestämning av N_{\min}

- Profilprov för bestämning av N_{\min} tas i regel ut i skikten 0-30 och 30-60 cm. Även 60-90 cm kan förekomma.
- Det ska anges i försöksplanen vilka skikt som ska provtas.
- Proven uttas med ca 20 stick i skiktet 0-30 cm och ca 10 stick i skiktet 30-60 cm respektive 60-90 cm.
- Provmängden ska uppgå till 0,5-1 l jord per prov.
- Proven ska förvaras i förslutna plastpåsar.
- Proverna fryses snarast efter provtagningen och förvaras frysta fram till dess analysen utförs.

Provmärkning

- Proverna ska märkas med uppgift om:
 - Typ av prov
 - Planbeteckning
 - Adbnummer
 - Försöksnummer
 - Datum för provtagning
 - Rutnummer eller ledbeteckning vid rutvis respektive ledvis provtagning
 - Skikt vid provtagning för bestämning av N_{\min}

Analysbeställning

- En analysbeställning ska bifogas jordproven med uppgift om provens beteckning och vilka analyser som ska göras. Analyslistan ska märkas med planbeteckning, adbnummer och försöksnummer.
- I försöksplanen och/eller på analyslistan ska det anges vart proven ska skickas för analys.
- På analyslistan ska det också anges vart analysresultat och faktura för analyskostnaden ska skickas.

Jordprovtagare

Trekantsborren. Kan användas för provtagning i matjorden.

Ultunaborren. Kan användas för provtagning i matjord och alv och för kväveprofilprovtagningar.

EJH borren. Kan användas för provtagning i matjord och alv och för kväveprofilprovtagningar men pga. konstruktionen uppstår det lätt kontaminering med jord från ovanliggande markskikt.

Vid alvprovtagning bör man använda en bredare borrhål till det övre matjordsskiktet. Då får man ett bredare hål än längre ned. Detta motverkar risken för kontaminering av alvprov till följd av att matjord rasar ned i borrhålet eller fastnar på borrhålets kärna, när alvborren slås ned i alven respektive dras upp genom borrhålet.

8. Provtagningar

8.3 Växtprover

Upprättad: 2009-03-01

Gäller från: 2009-03-01

Skördeprover

För uttagning och hantering av skördeprover hänvisas till avsnitt 7:

- 7.1 Skörd av stråsäd, oljeväxter och trindsäd
- 7.2 Skörd av vall och helsäd (grönmassa)
- 7.3 Skörd av potatis
- 7.4 Skörd av majs

Övrig provtagning växtmaterial

Anvisningar för övrig provtagning av växtmaterial än de som anges enligt ovan måste anpassas till vad det är som ska provtas och vilka analyser som ska göras. Några generella föreskrifter ges inte här utan måste anges i försöksplanen för varje enskilt fall.